

НАШІ ЮВІЛЯРИ

2021-й рік – ювілейний у житті провідного вітчизняного вченого, доктора історичних наук, професора, члена-кореспондента Національної академії наук України, Заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата Державної премії у галузі науки і техніки, завідувача відділу всесвітньої історії та міжнародних відносин Інституту історії України НАН України Степана Васильовича Віднянського. Його ім'я добре відоме у науковій спільноті істориків не лише в Україні, а й далеко за її межами. Степан Васильович справжній український патріот з яскравою європейською ментальністю. Демократизм мислення і дій, солідарність з працівниками та колегами «по цеху», палка прихильність громадянським свободам – це цінності, які стали головними пріоритетами його життя та життя людей, які оточують видатного вченого та гарну людину. Наукову діяльність Степана Васильовича завжди підтримують і високо цінують дирекція Інституту історії України НАН України, колектив цієї провідної академічної установи та партнерські науково-дослідні й освітні заклади.

Народився Степан Васильович Віднянський 27 березня 1951 р. в стародавньому місті Ужгороді на Закарпатті в національно-змішаній (словацько-українсько-угорській) родині місцевої інтелігенції. Заглибленість у закарпатську тематику як органічну частину історії України та історії сучасних міжнародних відносин стимулювала С.В. Віднянського до активної участі у роботі комісій істориків України і Угорщини, України і Словаччини, України і Чехії. Він завжди щиро та емоційно вболіває за наукову і технічну складові організації роботи істориків. У даному сенсі саме Степан Васильович є творчим «мотором» діяльності згаданих комісій, які відіграють важливу роль у формуванні нової європейської ідентичності.

Доленосно важливою віхою наукового життя Степана Васильовича Віднянського став переїзд до Києва у 1973 р. та вступ до аспірантури Інституту історії Академії наук України. З того часу його творче життя та фахове зростання нерозривно пов'язані з цією провідною вітчизняною науковою історичною установою. У 1970-1980-ті рр. домінуючою стала тенденція до самовизначення національно-регіональних історіографічних шкіл у країнах Східної Європи. Історики УРСР були залучені до міжкультурних зв'язків у академічній спільноті. За пропозицією члена-кореспондента АН УРСР І.М. Мельникової «до плану багатостороннього співробітництва Академії наук України і східноєвропейських держав на 1981-1985 рр. було включено тему «Історичні зв'язки України з країнами Центральної й Південно-Східної Європи». У її виконанні разом з українськими брали участь болгарські, угорські, німецькі, польські й чехословацькі вчені».

Ретельний дослідницький пошук і якісний науковий доробок С.В. Віднянського забезпечили успішний захист ним у 1977 р. під науковим

керівництвом І.М. Мельникової кандидатської дисертації на тему «Консолідація профспілкового руху в Чехословаччині. 1969-1975 рр.». За два роки під однойменною назвою він видав свою першу наукову монографію, яка була високо оцінена науковою громадськістю. Протягом року С.В. Віднянський перебував на науковому стажуванні у Москві в Інституті слов'язознавства та балканістики АН СРСР. Неухильно розширюється коло наукових інтересів тодішнього лауреата премії молодих вчених IV Всесоюзного конкурсу робіт спеціалістів із суспільних наук (1981 р.).

У доленосному для України 1991 році ювіляр став відповідальним редактором міжвідомчого збірника наукових праць «Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки» та членом редколегії «Українського історичного журналу». Загалом С.В. Віднянський є членом редакційних колегій біля 20 наукових періодичних видань. У 2019 р. він доклав титанічних зусиль, аби адаптувати міжвідомчий збірник наукових пошуків до вимог часу і соціометричних баз даних. Його редакторську роботу завжди вирізняє наукова принциповість та доброзичливість до авторів наукових праць, а зауваження, зроблені Степаном Васильовичем, завжди слухні і сприяють глибшому осмисленню і розкриттю проблеми.

Звичайно, за сучасної історичної доби змінилися наукові пріоритети, вдосконалювалися методологічні засади наукових досліджень, разом із підготовкою молодих наукових кадрів здійснювалося заглиблення у нові наукові теми. Широкий діапазон наукових інтересів Степана Васильовича органічно поєднується із високим професіоналізмом вченого та організатора наукової діяльності. У 1994 р. була видана новаторська наукова праця ювіляра «Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехословаччині: Український вільний університет (1921-1945 рр.)». Цей напрям історичних досліджень доповнюється працями «Україна в європейських міжнародних відносинах» (К., 1998, у співавт.), «Т.Г. Масарик і нова Європа» (К., 1998, у співавт.) та «Країни Центрально-Східної Європи та українське питання (1918-1939 рр.)» (К., Ужгород, 1998, у співавт. з М.М. Вегешем). У 2020 р. у співпраці з М.М. Вегешем була видана перша наукова біографія керівника Карпатської України Августина Волошина, яка отримала позитивні рецензії в Україні та за кордоном, а також за редакцією С.В. Віднянського – колективна монографія: «Україна в історії Європи ХІХ-ХХІ ст.: історичні нариси».

До безперечних наукових звитяг ювіляра належить захист у 1997 р. докторської дисертації на тему «Українське питання в міжвоєнній Чехословаччині». В 1999 р. С.В. Віднянському було присвоєно вчене звання професора зі спеціальності всесвітня історія. Значну науково-організаційну, навчально-педагогічну та громадську діяльність ювіляр поєднує з плідною науково-дослідною роботою. На межі ХХ-ХХІ ст. видаються праці: «З історії міжнародних зв'язків України: наука, освіта (ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.).

Документи і матеріали» (К., 1999, у співавт.), «Зовнішня політика України в умовах глобалізації (1991-2003 рр.). Анотована історична хроніка міжнародних відносин» (К., 2004, у співавт.), «Україна в Організації Об'єднаних Націй: 60 років участі у розв'язанні найважливіших міжнародних проблем» (К., 2006, у співавт. з А.Ю. Мартиновим), «Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Вип. 1, 2. – К., 2009, 2010», «Об'єднана Європа: від мрії до реальності. Історичні нариси про батьків-засновників Європейського Союзу» (К., 2009, у співавт.) та інші. Всього у творчому доробку С.В. Віднянського близько 400 наукових видань, присвячених всесвітній історії та міжнародним відносинам XIX-XX ст.

6 березня 2015 р. Степан Васильович Віднянський був обраний членом-кореспондентом НАН України за спеціальністю «всесвітня історія».

Головне для нього це самореалізація у професії, родині, серед друзів. Зі Степаном Васильовичем дуже приємно працювати. Багато хто з його учнів досяг би значно меншого без його допомоги, терпіння й слухних настанов і добрих порад. Високо розвинутий емоційний інтелект Степана Васильовича сприяє розумінню людських потреб і допомагає йому використовувати мислення, аби розуміти та управляти емоціями. Його емоційний інтелект це харизматичне вміння «увімкнути» позитив, який завжди приносить оточуючим правильну мотивацію, підтримку, впевненість у своїх силах та невичерпне натхнення.

Від імені редакційної колеги наукового історичного журналу «Проблеми всесвітньої історії» бажаємо шановному Степану Васильовичу козацького здоров'я, творчого натхнення на нові наукові звершення, щастя і благополуччя, миру і добра на довгі-довгі роки життя!